

VELKÁ
DOBRODRUŽSTVÍ

Do záhadného fosforeskujícího podzemí a za klokany do Jihlavy

GPS souřadnice: 49.3949517, 15.5925782

Praktické informace

Délka trasy: 3–5 km (podle toho, kolik zvířátek budete chtít navštívit v ZOO)

Obtížnost: Lehká trasa s atraktivními zastávkami v podzemí a v zoologické zahradě.

Výlet je možné absolvovat s kočárkem a na kole. Pejskům je vstup do podzemí i do ZOO zakázán.

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: 130 km ujedete za hodinu a půl. Pojedete po D1 a pak odbočíte na Jihlavu.

www.idos.cz

Turistická mapa: Odkaz na mapy.cz

Parkování: Citypark – 3 hodiny zdarma (o víkendu 5 hodin zdarma)

Možnost občerstvení: Všude na trase. Výborně vaří v restauraci Tři knížata a U Dvou přátel.

Nejbližší další výlet agentury Velká dobrodružství: Třešť, Čertovina u Hlinska, Žďár nad Sázavou, Doubrava, Pelhřimov, Ledec nad Sázavou, Lipnice nad Sázavou, Humpolec.

Trasu pro vás prošla: Lucie Nachtigallová

Trasu testovali: sourozenci Nachtigallovi

Postřehy dětí:

Alžběta (9 let): „Hledali jsme hradby, pak kostely a podzemí. Nakonec jsme hledali ZOO. A ta byla nejlepší!“

František (11 let): „Máma zaplatila jen dvě hodiny parkování, takže zoologickou jsme museli jen proletět, abychom nedostali pokutu.“

Viktorie (11 let): „Výlet byl hezký, nejlepší ovšem byly hradby a podzemí. Krásně svítilo.“

Věž kostela sv. Jakuba: Otvírací doba: DUBEN–ŘÍJEN: úterý–neděle: 9.00–12.00, 13.00–17.00

Jihlavské podzemí (www.jihlavskepodzemi.cz; <https://www.dojihlavy.cz/mista/jihlavske-podzemi>)

Prodej vstupenek a začátek prohlídky: pokladna historického podzemí, Hluboká 1

Vstupné:

Dospělí 100 Kč / důchodci, studenti a ZTP – 50 Kč / rodinné vstupné – 275 Kč

Prohlídka trvá 30–45 min.

Otvírací doba:

DUBEN–ŘÍJEN - duben denně: prohlídky od 10.00, 11.00, 12.00, 14.00, 15.00 a 16.00, květen denně: prohlídky od 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 14.00, 15.00 a 16.00

ČERVEN–SRPEN - denně: prohlídky od 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 14.00, 15.00, 16.00 a 17.00

ZÁŘÍ - denně: prohlídky od 10.00, 11.00, 12.00, 14.00, 15.00, 16.00 a 17.00

ŘÍJEN - denně: prohlídky od 10.00, 11.00, 12.00, 14.00, 15.00

Brána Matky Boží (www.dojihlavy.cz/mista/brana-matky-bozi)

Brána Matky Boží + TIC

Otvírací doba: říjen - březen (pondělí - neděle: 9.00 - 16.00)

duben - červen, září (pondělí - neděle: 8.00 - 17.00)

červenec - srpen (pondělí - neděle: 9.00 - 18.00)

polední pauza 30 minut, zavřeno 24. 12. ; 31. 12. a 1. 1.

Turistické informační centrum Matky Boží 22

Otevírací doba: říjen—březen (pondělí—neděle: 8.00—17.00)

duben—květen, září (pondělí—neděle: 9.00—16.00)

Infobox náměstí pondělí—neděle: 10.00—19.00 (červen—srpen)

Dům Gustava Mahlera

Otevírací doba: říjen - březen (úterý - sobota: 9.00 - 12.00, 12.30 - 17.00)

duben - září (úterý - neděle: 9.00 - 12.00, 12.30 - 17.00)

Vstupné: základní: 80 Kč / snížené: 50 Kč (děti 6-15 let, studenti do 26 let, senioři 65+, držitelé průkazů ZTP a ZTP/P - průvodce zdarma) / školy: 30 Kč, rodinné: 2 dospělí + max. 3 děti: 220 Kč

sloučené vstupné (vstup na okruh historické podzemí, na Bránu Matky Boží a do Domu Gustava Mahlera): základní: 170 Kč / snížené: 110 Kč / rodinné 2 dospělí + max. 3 děti: 460 Kč

ZOO

Vstupné: Dospělí 180 Kč (ZTP/P 130 Kč) / Děti a studenti 120 Kč (ZTP/P 90 Kč) / senioři 60+ 130 Kč

Muzeum Vysočiny

Otevírací doba:

Otevřeno denně mimo pondělí 9:00 - 12:00 a 12:30 - 17:00, v červenci a srpnu otevřeno i v pondělí

Prohlídkový okruh Jihlavské kolektory

Celoročně každou sobotu v 10.00, 12.00 a 14.00 hodin. Z důvodu náročnosti přístupné pro děti od 10ti let.

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

jihlavský výlet je určen pro úplně malé děti, protože trasa je krátká a sami se můžete rozhodnout, zda se vydáte do podzemí projít úžasnou tajemnou světélkující chodbou nebo do ZOO. Anebo jestli je pro vás až dost jen krátký okruh městským centrem. Právě ten totiž stačí k vyluštění tajenky.

Dozvíte se i řadu jiných než jen tajenkových zajímavostí. Třeba proč má Jihlava ve znaku ježka...

A věděli jste, že se v historickém středu Jihlavy nachází 213 památkově chráněných objektů? Některé vám samozřejmě ukážeme. Trasu označujeme jako celoroční, neboť kromě podzemních chodeb je všude otevřeno denně.

Výlet vznikl s laskavou podporou a pomocí organizace Brána Jihlavy (www.dojihlavy.cz). Díky tomu je pro všechny výletníky zdarma. :)

Doplňovačka

Jdeme na to:

Vítáme vás v Jihlavě – centru Kraje Vysočina. V minulosti to bylo město, jež se společně s Kutnou Horou pyšnilo pověstí stříbrné pokladnice Českého království. Hodně se zde kutalo a dolovalo. Už teď určitě stojíte nad nějakou starou štolou. Tak pozor, ať se nepropadnete... Třeba do pekla!

Jakmile zaparkujete na **Masarykově náměstí**, pořádně se rozhlédněte, protože hned teď pro vás máme první hledací úkol. Najděte dům, který má na sobě vyryté obrázky ve tvaru psaníček. Říká se tomu sgrafito. Jak se dům jmenuje? Má v názvu jeden astrologický (hvězdářský) pojem. :)

Sgrafito my moc rádi. I proto, že je ho u nás jako šafránu, což znamená málo. V dobách, kdy byla tahle výzdoba v Evropě v módě, v našich krajích bojovali za svou pravdu husité. Na obrázkování tak v Čechách nebyly čas ani nálada. Sgrafito je totiž výzdoba velmi pracná. Šikovní fasádníci – mnohdy dokonce i umělci – museli obrázky vyškrabat do vlhké omítky až na spodní omítkovou vrstvu jiné barvy. Piplačka jako blázen.

Než se vydáme do podzemí a ke kostelům, vyrazíme prozkoumat hradby. Půjdeme tedy směrem z kopce, přímo do Znojenské ulice. Tam po pár metrech vyhledáme dům č. 4, ve kterém bydlel slavný hudební skladatel **Gustav Mahler**.

Najděte pamětní ceduli.

1. Opište poslední slovo prvního řádku.

Máme tady nějakého Gustava? Nebo Gustavu? Dívali jsme se do statistik a žádná Gustava v republice není. Zato Gustavů více než 1 500. :)

Gustav Mahler žil v letech 1860 až 1911 a něco se o něm můžete dozvědět právě v tomto domě – jeho muzeu. Mahlerovi se sem přestěhovali ze skladatelova rodného Kaliště a expozice vám na pozadí historického obrazu tehdejší Jihlavy představí Gustavovu rodinu a dětství, zdroje jeho tvorby i pozdější vztahy s městem.

Jak už jsme zmínili, pan Gustav byl hudební skladatel. Česko-rakouský, navíc židovského původu, takže od početí obdařený neobvyklou genovou výbavou. Rovněž působil jako dirigent, ovšem ze všeho nejvíc je pokládán za jednoho z největších skladatelů symfonické hudby vůbec. Složil devět symfonií.

Víte, co je symfonie? Dlouhá hudební skladba, kterou hraje celý orchestr, což bývá docela velká parta. Může mít dokonce více než 30 členů. Asi nejznámější českou symfonií je Má vlast od Bedřicha Smetany.

Troufne si někdo zanotovat začátek skladby *Vltava*? Je to jednoduché, stačí jen bublat pusou a dělat jazykem blm blm blm jako harfa... :)

Kdo to dokáže?

Ze Znojenské odbočíme doprava a držíme se modré turistické značky, která nás odvede až na parkán, což jsou městské hradby. A hradby tohle město potřebovalo. Bylo totiž velmi bohaté, takže lákalo lumpy lačné cizího majetku.

Věděli jste, že byla kdysi Jihlava jedním z nejvýznamnějších měst království? Původně slovanská tržní ves se krátce po objevu bohatých stříbrných žil v letech 1237 až 1239 stala důležitou. A to především díky příchodu důlních odborníků, řemeslníků a obchodníků z nejvýznamnějších evropských hornických středisek. Velké stříbrné bohatství z důlního podnikání a ražby mincí se velmi výrazně projevilo na rychlém rozkvětu města. Bohatí podnikatelé si mohli dovolit budovat nákladné a honosné kamenné domy, jak můžete vidět na náměstí.

Král Přemysl Otakar II. roku 1270 udělil městu nejstarší stavební řád. Vyrostlo tak sídlo, jež se svým významem zařadilo na druhé místo v českých zemích, hned za Prahu.

Které je druhé nejvýznamnější město po Praze v současnosti? Co myslíte? Asi to bude Brno. I tam vede jeden z našich výletů s tajenkou. :)

Jsme na hradbách! Městské **opevnění** bylo kolem nově založeného města vybudováno ve 13. století. Měřilo 3 km a kromě 6 metrů vysoké zdi s baštami je tvořily široký parkán s parkánovou zdí a 7 metrů hluboký příkop.

Kdo si podobně jako my potřebuje připomenout, co je parkán, pak vězte že jde o prostor před hradbami, který je z přední strany zpravidla chráněn další menší zdí, hradbou či náspem, po nichž mohli chodit obránci. V jihlavských hradbách bylo pět bran. Opevnění bylo několikrát přestavěno a po roce 1755, kdy byla zrušena pevnost, postupně rozebráno. Kameny z hradeb najdete ve zdech mnoha jihlavských domů. Prostě recyklace či – jak se dnes říká – cirkulární ekonomika...

Dodnes zachovaný pás hradeb byl rekonstruován do barokní podoby a z prostoru za hradbami se stal park. Musíme přiznat, že právě parkán se nám na Jihlavě líbil nejvíc. Výhledy, příroda, středověká atmosféra... Člověk si připadá, jako by se ocitl v čase před 500 roky.

Čím si myslíte, že byste byli, kdybyste žili ve 14. století? :) Důlním skřítkem? Kovářem, ranhojičem, potulným muzikantem?

Zkuste najít strom, na kterém je modrá turistická značka. Vidíte ty oči na něm? Zkuste je spočítat. :)

Když se podíváte z hradeb směrem doleva, uvidíte Žižkovu ulici. Není jen tak ledajaká, váže se k ní poučný příběh.

V Žižkově ulici naproti škole stávala dnes již zbořená hospůdka zvaná Na trubicách. Její zajímavé jméno pochází z doby, kdy se jihlavské ženy a dívky vzepřely tyranii mužů a vzbouřily se. Bylo to v dávných časech šestnáctého století, kdy naše země opanovala španělská móda, pro niž byly charakteristické vysoké límce. Jihlavští muži je ale partnerkám zakázali. Proč? To už si dnes nikdo nepamatuje. Asi že byly drahé. A určitě kvůli tomu, že ženám slušely více než mužům. Dámy a slečny si takový teror nenechaly líbit. Vyhlásily něco jako stávkou – a odstěhovaly se do hostince Na trubicách. Mužům nezbylo než se omluvit a poprosit, aby se vrátily domů ke svým povinnostem. Límce jim samozřejmě byly povoleny.

To by člověk neřekl, co způsobí jeden nepohodlný, ale módní, límec, že? Myslíte si, že existuje nějaká část oblečení, kterou kluci na holkách nemají rádi třeba i dnes?

Přicházíte k bráně, která vás odvede směrem doprava ke klášteru.

Ještě než branou vyjdete ven, podívejte se před sebe. Hned za plotem je kříž a z něj trčí ruce.

2. Jak se jmenuje prst, který je nejbližší ke kříži?

Z hradeb sejdem ke **klášteru**. Jeho stavba byla započata někdy ve 13. století v románském slohu. Významně se zapsal do jihlavských dějin v roce 1402, kdy v noci došlo k přepadení města loupeživými rytíři. Díky mnichům, kteří si loupežníků všimli, bylo zburcováno celé město a útok odražen. Na tuto počest vznikla freska *Přepadení Jihlavy*, která se zachovala dodnes. Zajděte se na ni podívat.

Najdete ji právě ve zdejší kostele Nanebevzetí Panny Marie. U nás nemá taková freska vzhledem ke svému námětu a obsahu v sakrálním (tedy kostelním) prostoru obdobu. Z nařízení církve byla roku 1785 překryta, aby svou násilností nenarušovala poklid prostoru pro modlitby. Opětovně odkryta byla až při rekonstrukci kostela roku 1933. Za odměnu za záchranu města tehdy dostali mniši kapry, a proto se více než 100 let slavival Kapří den. V roce 2022 byla tradice obnovena a Kapří den na začátku roku je skvělou akcí s hrami pro děti i dospělé.

V době adventu najdete v klášterním kostele také největší betlém v kraji. To vás asi bude, děti, zajímat nejvíce, že? Které postavy nesmějí v žádném betlémku chybět? Vyjmenujte alespoň tři, všímavější třeba pět.

Kdo se těší na Ježíška? Za kolik měsíců přijde? A co byste, děcka, chtěly, aby vám přinesl? :)

Všimli jste si, že jsou všude na kláštere a kostele stejné ruce, jaké jsme viděli u kříže?

U vstupu do kostela (nedaleko brány) najdete informační tabulku. Píše se na ní o hudebnících, kteří zde působili.

3. Napište toho, jehož jméno obsahuje chemický prvek.

Ulice končí na okraji historického centra **Bránou Matky Boží**, jedinou zachovalou branou středověké Jihlavy. Spolu s opevněním byla postavena někdy v půlce 13. století. Na začátku 16. století ji ale nahradila pozdně gotická brána s vyšším průjezdem. Po požáru roku 1551 byla zvýšena o renesanční nástavbu 4. a 5. patra. Je přístupná veřejnosti, v mezipatrech jsou pořádány výstavy a z koruny je pěkný výhled na město.

Vy bránou projděte a vydejte se doprava podél hradeb až k **parku Gustava Mahlera**, o kterém jsme dnes již hovořili.

Park byl veřejnosti zpřístupněn v roce 2009. Až do roku 1939 zde stála synagoga, kterou nacisté vypálili tak dokonale, že z ní zůstaly pouze základy. Jednu stranu parku lemují pozůstatky městských hradeb, jejichž bašta byla upravena na vyhlídkovou věž. Park byl postupem času vyzdoben sochami ryb a ptáků od Jana Koblasy a své místo tu našla právě také bronzová plastika skladatele z roku 2010.

Gusta byl fešák! I když mu na soše nejsou vidět ručičky ani nožičky. Postavte se před plastiku a zatvařte se jako on. Jak se jmenuje módní doplněk, který má pod krkem? A nyní ten módní doplněk předvedte... Je to totiž také druh hmyzu.

Na hradbách naleznete zlatou cedulku, na níž se píše, že zde stála synagoga, kterou zničili nacisté. Je to tu uvedeno i hebrejsky, tedy jazykem židovského národa. Jak vidíte, písmenka hebrejštiny s těmi, která se učíte ve škole, nemají mnoho společného. O to víc by vás asi překvapilo, kolik lidí kolem vás hebrejsky docela umí. My ne. My jen tušíme, že se nápis čte zprava doleva. Tedy opačně, než jsme zvyklí.

Od synagogy odbočte doprava do Benešovy ulice. Domy jsou zde moc hezké a skoro na konci najdete i jedno muzeum. :)

Kdo u něj bude první? Jakou má budova barvu? Máte nějakou takovou na sobě? Ukažte na ni prstíkem. Stejným, na který jste ukazovali u kříže. Těžké, že? :)

Muzeum Vysočiny je zaměřeno na přírodu a historii regionu. Muzeum se pravděpodobně otevře po rekonstrukci v září 2023.

Konečně máme trochu času prohlédnout si úžasné náměstí!

Jihlavský „rynek“ patří k největším historickým náměstím u nás. Jeho tvar a pravidelná síť okolních ulic byly určeny stavebním řádem krále Přemysla Otakara II. (Jak už jsme si říkali.)

Obrovská plocha náměstí pojmenovaného po nejvýznamnějším prvorepublikovém prezidentovi má tvar lichoběžníku, jehož delší strana mírně spadá od severu k jihu, díky čemuž působí ještě daleko prostornějším dojmem. Zvláště pro člověka krátkozrakého, který má co dělat, aby jeho více než 300 m délky a téměř stometrovou šířku vůbec přehlédl.

Dvě **kamenné kašny** byly na náměstí postaveny v roce 1797 na místě středověkých dřevěných. Jsou ozdobeny pískovcovými sochami antických bohů vod Neptuna a Amfitrité. Okolo obou kašen je zachován pás původní dlažby z tzv. kočičích hlav z 19. století. Vidíte je?

Možná vám vrtá hlavou, proč se mluví o dlažbě v křivolakých uličkách starých měst jako o kočičích hlavách. Je to díky jejich tvaru. Staří kameníci samozřejmě vysekávali hranaté kvádry, ale koňské podkovy a kola kočárů a povozů postupně odlamováním okrajů „opracovaly“ kameny do oblých tvarů. Protože nášlapné ploše dlažebních kostek se říkalo hlava, stačilo, aby někomu připomněly kočičí hlavičky – a originální název byl na světě. Kostky se dnes vracejí do módy, navíc jejich použití v historických centrech měst nařizují památkáři.

Ale zpátky k sochám.

4. Víte, jak se jmenuje řecky bůh moře Neptun?

A myslíte, že měl tento vládce moří ve své říši nějaké náměstí? Jisté to není a nikdy nebude. Zato Krakena měl určitě. Kdo si ho pamatuje z filmu *Souboj titánů*?

Naproti nám je nyní kostel. Co stojí vedle něj? **Radnice!** Kromě toho, že je důležitá, patří na náměstí k nejvýraznějším stavbám. Vznikla postupným spojením tří gotických domů. Vidíte je?

Právě před touto radnicí byla 5. července 1436 slavnostně vyhlášena *Basilejská kompaktáta*, která ukončila husitské války v našich zemích.

Kompaktáta byla výsledkem jednání mezi basilejským koncilem a zástupci husitských Čech a Moravy, která se konala v letech 1433 až 1435. Úmluva upravovala vztahy mezi husity a římskou církví. Nejdůležitějším bodem bylo přiznání nároku přijímání z kalicha pro všechny příslušníky frakcí církve.

Ale tím vás nebudeme zatěžovat, to se budete učit až na gymnáziu. (A upřímně: V přijímání pod obojí nejsme pevní v kramflecích, byť se na maturitním vysvědčení autorky textu skví u položky dějepis krásná jednuška.) :)

Vidíte na radnici erb s ježky? Jaké další zvířátko v erbu vidíte? Ocásky mu dělají hezký tvar srdíčka! :)

Nyní se vraťte doprava ke kostelu a zapátrejte.

4. Jak se jmenuje svatý, kterému je kostel zasvěcen?

Víte, kdo to byl?

Narodil se šlechtickým rodičům roku 1491 ve venkovském sídle v Loyole v severním Španělsku. Nejprve se stal vojákem usilujícím o světskou slávu, ale utrpěl těžké zranění, které přispělo k jeho vnitřní proměně. Našel cestu ke kněžskému povolání. Založil řád Tovaryšstva Ježíšova a stal se jeho hlavou. Tato společnost se ve 20. století stala nejpočetnější mužskou řeholí. Jezuité mají i dnes přes 500 vysokých škol s 30 000 členů, kteří každoročně učí přes 200 000 studentů.

Kdo by se chtěl jmenovat jako on? A jak by se jmenovaly holčičky? Ignácie.

Pýchou kostela jsou dvě krásné sochy. Panna Marie z piety z konce 14. století je považovaná za jednu z nejkrásnějších českých madon. Do roku 1994 se zde nacházel také tzv. Přemyslovský kříž (socha ukřižovaného Krista), který je dnes umístěn ve Strahovské obrazárně v Praze.

Kostel je součástí rozsáhlého jezuitského areálu, který byl postupně vybudován v rohu náměstí, kde původně stálo asi třiadvacet měšťanských domů. Ze severní strany ke kostelu přiléhá rozlehlá budova jezuitské koleje. Nad barokním portálem hlavního vchodu je umístěn znak bratří Steinů, kteří stavbu financovali.

Vidíte ho? Možná ne, protože se areál průběžně opravuje. Tak nám prostě musíte věřit, že je hezký!

Jak by vypadal váš rodinný znak, kdybyste si ho měli vymyslet? V našem by byly tužka, papír, trekingové boty a hodně zvířátek. Těch máme doma opravdu požehnaně.

Pokud by se vám chtělo, zkuste navrhnout svůj rodový znak a poslat nám ho na veldo@veldo.cz. Budeme mít radost! :)

V objektu je dnes knihovna a je zde také hlavní vstup do jihlavského podzemí.

Pokud tady nejste v zimě, určitě doporučujeme návštěvu. ☺

Do hlubokého podzemí se logicky dostanete z Hluboké ulice. Ta vás po případné návštěvě hlubin také odvede k dalšímu kostelu, kde naše procházka pokračuje.

Jihlavské podzemí, jehož chodby dosahují celkové délky 25 km, vzniklo propojováním středověkých sklepů. Chodby vyražené ve skále v několika úrovních se táhnou téměř pod všemi domy kolem hlavního náměstí a prokutávají se až 18 metrů hluboko. Druhý největší podzemní labyrint v Česku však proslavila zejména fosforeskující chodba. Když průvodce zhasne, její zdi záhadně světélkují. A donedávna nikdo nedokázal vědecky odhalit, proč se tak děje... (Pokud nám to ovšem odborníci záměrně netajili, aby se z chodeb nevytratila lákavost tajemna.) Máte-li zkrátka v lásce magično a toužíte se alespoň na chvíli cítit jako krteček, bude se vám v jihlavském podzemí líbit.

Takže: Proč chodba světélkuje? (Kdo chce věřit, že za to mohou podzemní víly nebo že jde o pozůstatky ufounů, ať dál nečte!)

Odebrané vzorky po chemické analýze potvrdily přítomnost nepatrného množství chemické látky willemit, která světélkování způsobuje. A je po tajemství. Nebo není?

S vysvětlením i bez, jihlavské chodby jsou tajemné až až. Jihlavané je (bez sbíječek) tesali do skály již od 13. století. Pěkně ručně majlíkem. Potřebovali totiž sklepy a sklípky, v nichž by mohli skladovat pivo a později kdeco. Jak jistě víte, míst ke skladování není nikdy dost, takže kutali a kutali - někde jsou i tři patra sklepů nad sebou - a pak sklepy propojili. Za třicetileté války sloužila jedna z chodeb jako úniková. Vedla až za hradby města...

Sklepení rovněž sloužila jako zdroj vody. Středem podlah vedl odtokový žlábek, který veškerou podzemní vodu odváděl do jámek vyhloubených v podlahách níže položených chodeb. K dalšímu využití... Jak vidíte, podzemní nádrže na dešťovku či jiné užitkové vody nejsou žádný výdobytek pokroku. Nemluvě o podzemních studnách, kterých je tu také dost, takže nechybělo ani pitné osvěžení.

Slušně zde fungovala dokonce i klimatizace - odvětrávání ventilačními šachtami vedoucími z podzemí na povrch. A za

německé okupace byla část chodeb upravena na protiletectké kryty.

Tudíž nezbyvá než dávným kopáčům poděkovat.

Než se případně propadnete do hloubi Jihlavy, najdete před vstupem do podzemí důlní vozíček s hornickým pozdravem. Pozdravte se tak! :)

Než odbočíme doprava, na stěně domu najdete cedulku k uctění památky obětí totalitních režimů.

5. Opište třetí slovo odzadu.

Hluboká ulice nás nyní vede k dalšímu kostelu. Cestou vidíme mnoho podob zvířete, které je s městem spojené. Je to pichlavý všežravec.

Jedna z pověstí vypráví o vládě bájného knížete Mnaty. Za jeho časů se údajně Moravané s Němci vydali na loupežnou výpravu do Čech. Nad říčkou na českém pomezí založili vojenský tábor, který se zanedlouho proměnil v město. Při budování hradeb bylo nalezeno velké množství ježků. Protože se těmto zvířátkům tehdy říkalo Jehlak, dostalo nové město jméno Jehlava. A od Jehlavy to už bylo jen o písmenko vedle k dnešní Jihlavě. :)

Jak by se změnilo vaše křestní jméno, kdybyste změnili jedno písmenko?

Mrkněte napravo a uvidíte krásnou zahradu se sochami. Jdeme se na ně podívat.

Pětice alegorických soch představujících Jaro, Léto, Podzim, Zimu a Hudbu byla zhotovena sochařem Janem Václavem Prchalem kolem roku 1775. Původně výtvořily stály v aleji u Karlova zámečku v Jihlavě-Pávově. Odtud však byly počátkem 19. století odvezeny. Na dnešním místě ve dvoře radnice stojí od roku 2006.

Zkuste odhadnout, která socha představuje které roční období.

A jdeme ke kostelu.

Dvě věže **kostela sv. Jakuba Většího** jsou zdaleka viditelnou dominantou města. Počátkem 14. století byla postavena severní věž, která dnes slouží jako vyhlídková. Měří 63 m. Přibližně o sto let později byla postavena věž jižní – zvonová. Zakrátko však musela být o 9 metrů snížena, neboť se vlivem nestabilního podloží začala naklánět. V roce 1563 byl do věže zavěšen zvon Jakub. Je druhým největším na Moravě (hned po Olomouci). Na výšku měří jako urostlý chlap – 1,82 m. A váží víc než obézní sloní samec – 7086 kg.

Máme tady nějakého Jakuba? A také váží přes 7 tun? :)

Kostel je pokladnicí uměleckých předmětů. Třeba jen překrásná pískovcová socha sv. Kateřiny patří do světem obdivovaného společenství půvabných českých madon. Čím jsou jedinečné? Jsou hezké. Gotických madon pochopitelně vznikalo po Evropě více než dost, ale obvykle vypadaly jako vychrtlé asketické vizuny. Možná podle tehdejších panovnic, které dílo platily, možná byli prostě jejich autoři přesvědčeni, že Panna Marie nemůže mít vzhled štabajzny. Čeští tvůrci nejspíš chtěli šklit na modelkách, tak madony sochali a vyřezávali podle obyčejných děvčat ze sousedství – holek krev a mléko. Pěkných, protože se oprávněně traduje, že nejvíc krásek se rodí v Čechách a na Moravě. Na rozdíl od zahraničních kolegů měli víc inspirace...

Ke skvostům patří také tepaná zlacená křtitelnice, která byla v roce 1599 zhotovena norimberským zlatníkem Hansem Hirtem.

Pokud je hezké počasí, určitě vystoupejte na vyhlídkovou věž. Je z ní krásný rozhled.

Obejděte celý kostel kolem dokola a najdete památný strom. Je cenný jak svým úctyhodným stářím, tak výjimečnými rozměry. Hlavně díky podpoře a úsilí žáků místního gymnázia zvítězil v roce 2003 v anketě Strom roku.

Obvod kmene činí 444 cm, šířka koruny 21,4 m, velikán dorostl do 19 metrů a jeho věk se odhaduje na 110 let.

Když sečtete věk všech členů své výpravy, bude součet vyšší než věk stromu?

Hezky počítejte, my si zatím sedneme do stínu listoví a na výsledek si počkáme. :)

Jak se jmenuje strom?

Teď už hurá za zvířátky! Odvede nás k nim pěšinka od kostela směrem dolů. Všude jsou šipky, nemůžete se ztratit. :)

Mezi historickým centrem a severovýchodně ležícím sídlištěm se rozkládá lesopark **Heulos**. Čím je výjimečný. Například faktem, že byl roku 1824 založen díky sbírce jihlavských měšťanů. A především tím, že je od roku 1957 jeho součástí **zoologická zahrada**. Do ní míříme branou právě hned vedle kostela. Měli byste vidět ukazatel s tygrem. :)

Klikatě klesáme až do údolí říčky, která se jmenuje podobně jako město. Jen je to zdrobnělina. Vy jste také zdrobnělinky? Určitě ano.

7. Jak se jmenuje řeka?

Aktuální informace z dubna 2023!

Do 30. 6. 2023 se do zoo dostanete pouze přes hlavní pokladnu. Sezonní vstup z Heulosu bude uzavřen. Boxy pro psy v tomto období nebude možné využít.

Za řekou už vidíme pelikány a kočkovité šelmy. Během pěti minut jsme u vstupu a pokladny. Zahrada je členěná do pěti částí, které představují pět kontinentů. Takže můžete za jediný den procestovat svět. Rozlohou patří mezi menší, prohlídku zvládnete i s prcky za necelé 2 hodinky. Je zde k vidění přes 200 druhů exotických zvířat, a to včetně těch ohrožených vyhubením. Nechybí ani řada zajímavých expozic. Třeba *Tropický pavilon*, africká vesnice *Matongo*, asijský parčík *Hokkaido*, jihoamerická *Hacienda Escondido*, expozice medvědů malajských *Malay Medan*, *Himalay*, ...

Možná někde mezi světadíly narazíte na tvorečka, který nám – i když jsme si ho nevšimli – po celou dobu výletu pomyslně funěl po boku.

Jeho boky a hřbet jsou posázeny až osmi tisíci jehličkami, které ho chrání před nepřáteli. S výjimkou výra a automobilů. Pokud mu hrozí nebezpečí, promění se v ostnatou kouli. V této podobě vydrží nekonečné minuty. Jen zespodu ponechá otvor, aby se neudusil.

Ano, řeč je o ježkovi!

Věděli jste, že je to samotář a většinu dne proklimbá? Nejčilejší bývá po večerních zprávách. Asi ho tak nabudí, že až do půlnoci šmejdí. Někdy ujde i tříkilometrovou vzdálenost. V létě věnuje nejvíce času hledání potravy, ježčí kluci pátrání po nevěstách. Jak ježík na nějakou narazí, začne s ní hrát Kolo, kolo mlýnský. Tak se totiž skoro odborně ježčím námluvám říká. V praxi to vypadá tak, že se oba začnou točit v kruhu, dokud se samička nepřikrčí k zemi a nezvolá: „Úúúž!“ Ještě uříčený sameček poté řeší další problém: Jak se při bodlinatém milování nepopíchat. Musí tedy slečně ostny opatrně „slehnout“.

K ježčím dovednostem patří rovněž hibernace – zimní spánek. Což je způsob, jak přečkat zimu bez docházek na toaletu či shánění potravy. Aby se ve zdraví zadařilo, je nutno připravit „lože“ a nabrat tukové zásoby. Proto na obojím ježci po celou bdělou sezonu intenzivně pracují. Ledva se ochladí, zalezou a usínají. Jak je možné, že nezmrznou? Mají v tělčících „termostat“. Jak teplota klesne pod kritickou mez, zapne jim vytápění. Na tukové zdroje. Nechcete to také zkusit? :)

A ještě něco. Ježek má sice výborný čich a sluch, ale mizerně vidí. Možná by mu pomohly brýle nebo kontaktní čočky, co myslíte?

Před vraty zoologické zahrady se s vámi rozloučíme a popřejeme, abyste si další procházku užili. A hlavně: Abyste se v pořádku vrátili domů!

Na náměstí se vrátíte tak, že se přes parkoviště u ZOO dostanete do Brněnské ulice, která vás odvede až na náměstí.

Máme vyluštno. Copak to na vás kouká z tajenky?

Snad jste ji dnes nepotkali a nikde se neztratili. Ani v podzemí!

Teď už jen stačí zajít do turistického informačního centra v Bráně Matky Boží a vyzvednout si dáreček. Hezky za něj poděkujte, my děkujeme také. Samozřejmě ne za dáreček, ale za pomoc s výletem a jeho poskytnutí všem výletníkům ZDARMA.

Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil.

Takže se zase někdy na našich tajenkových trasách těšíme na viděnou!☺

V textu byly mimo jiné použity informace z webových stránek www.kudyznudy.cz, <http://www.zjihlavy.cz/>, <https://www.birdlife.cz/>, <https://www.jihlava.cz>, <http://povesti.zvysociny.com>, <https://www.dojihlavy.cz>, za které moc děkujeme.

Několik tipů na závěr:

Prohlídkový okruh Jihlavské kolektory

Jihlavské kolektory jsou novodobé podzemní chodby, kterými jsou taženy inženýrské sítě. Trasa měří 1 km, z toho 900 m v novodobých páteřních chodbách a 100 m v historických. Vede ve třech úrovních: páteřní větev v hloubce 20–25 m pod úrovní terénu Masarykova náměstí, chodby mezipatra v hloubce 16 m a vrchní v hloubce 10 m. Na stanovištích poskytují průvodci odborný výklad jak o historii města, tak kolektorů. Během prohlídky se několikrát stoupá po ocelových žebřících. Zážitek končí v Benešově ulici v podzemní místnosti ve II. podzemním podlaží s výstavními expozicemi a fotodokumentací z ražby kolektoru a obnovování historického podzemí. Součástí expozic jsou rovněž ukázky hornických svídel a vzorky ryzího stříbra. Maximálně může jít trasu 20 návštěvníků, minimálně 5. Děti do 10 let z bezpečnostních důvodů do kolektorů nesmějí a i ty starší musejí být v doprovodu dospělého. Prohlídky probíhají vždy v sobotu v: 9.00, 11.00, 13.00 a v 15.00. Rezervaci je třeba provést předem na webu www.jihlava.cz/pozdemi.

Rodinný park Robinson Jihlava (<http://www.robinsonjihlava.cz/>)

Na ploše 2 500 m² se nacházejí desítky originálních dětských atrakcí. A nejen to. Robinson nabízí zábavu pro každého od 0 do 99 let. Nechte se nalákat např. na labyrint v podobě nekonečné džungle chodeb, prolézaček a tobogánů, kanónovou střelnici, lodní stěžeň, pirátskou loď, sopku, opičí stezku, pavoučí kokony, autodrom a spoustu další zábavy. Zábavní park najdete v ulici Pod Jánským kopečkem v Jihlavě.

Je to naproti Kauflandu, hned u Pražského mostu.

Aquapark Vodní ráj (<https://www.vodniraj.cz/>)

Krytá část aquaparku nabízí ke koupání velký rekreační bazén se spoustou vodních atrakcí. Návštěvníci mohou využít 108 metrů dlouhý vnitřní tobogán nebo celoročně otevřený venkovní bazén s teplou vodou. Pro nejmenší návštěvníky je k dispozici dětské brouzdaliště se skluzavkou. V krytém areálu aquaparku je v rámci jednotného vstupného zahrnuta vířivka, klasická sauna, parní lázeň, Kneippův chodník a odpočinková zóna.

Venkovní koupaliště Vodního ráje je rozlohou vodní plochy ke koupání největší na Vysočině. Pro děti je ke koupání k dispozici zábavný dětský bazén s vodním hradem a k zábavě těch nejmenších slouží brouzdaliště s vodním ježkem a skluzavkami. Ve venkovní části je zajištěn bezbariérový přístup.

Sportovně-relaxační centrum Český mlýn (<https://www.dojihlavy.cz/mista/cesky-mlyn>)

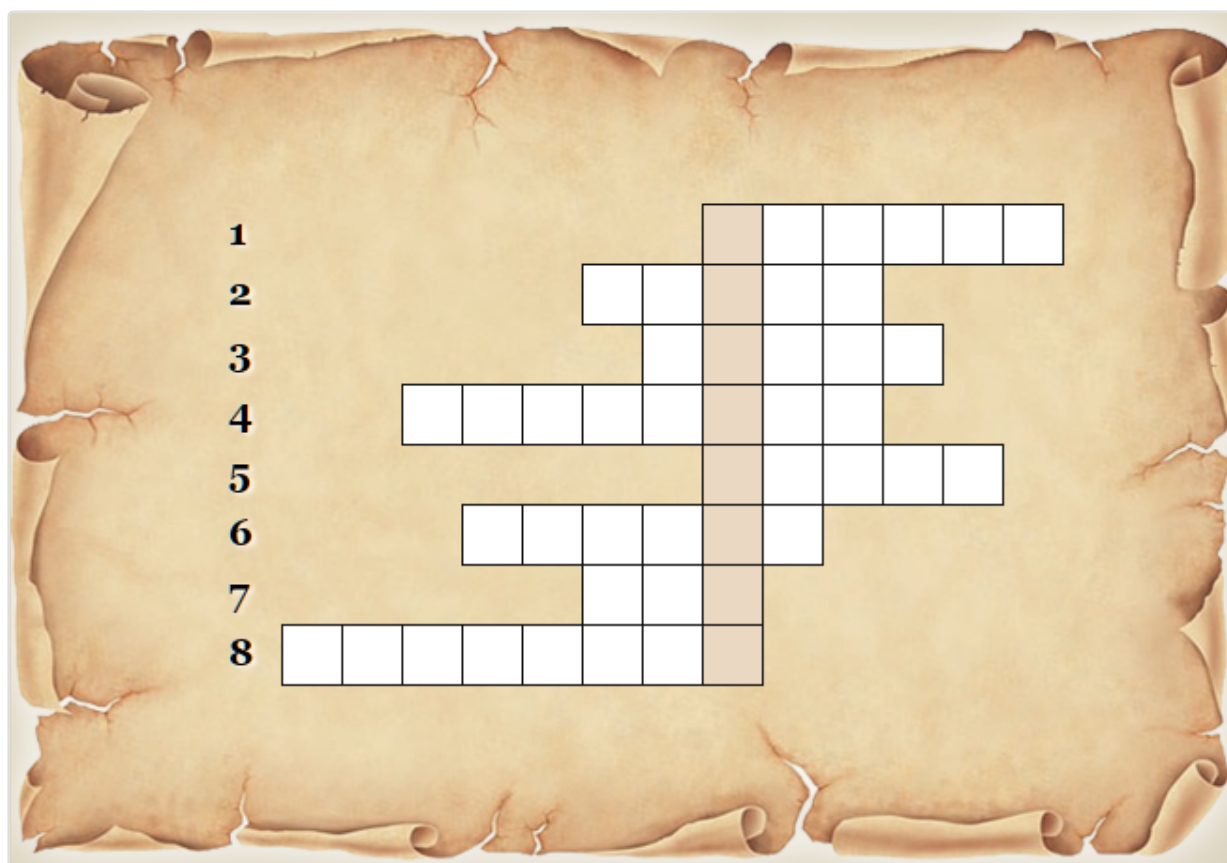
Jeden z největších a nejmodernějších skateparků v Česku je opravdovým lákadlem pro děti i dospělé. Nachází se zde dětské hřiště s lezeckou stěnou, herními prvky i trasou pro odrážedla, koloběžky a tříkolky, téměř tři čtvrtě kilometru dlouhá stezka pro in-line bruslení, skatepark s mnoha překážkami na ploše bezmála dvou kilometrů čtverečních, travnaté sportoviště, venkovní posilovací stroje.

Dopravní hřiště (<https://www.dojihlavy.cz/mista/dopravni-hriste>)

Moderní dětské dopravní hřiště je ideálním místem pro nácvik základních cyklistických dovedností i pro celodenní zábavu malých i větších cyklistů. V dopoledních hodinách zde probíhá výuka žáků základních škol, v odpoledních hodinách je hřiště otevřeno veřejnosti. Dostanete se k němu pohodlně po cyklostezce 16.

Otázky k tajence

1. **Opište poslední slovo prvního řádku.**
2. **Jak se jmenuje prst?**
3. **Napište toho, jehož jméno obsahuje chemický prvek.**
4. **Jak se jmenuje řecky bůh moře?**
5. **Jak se jmenuje svatý?**
6. **Opište třetí slovo odzadu.**
7. **Jak se jmenuje strom?**
8. **Jak se jmenuje řeka?**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail veldo@veldo.cz. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.